

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim
Sentralbord: 73 19 90 00, Telefaks 73 19 91 01
Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler
Beate Sundgård
Miljøvernavdelingen

Innvalgstelefon
73 19 92 61

Vår dato
04.10.2016
Deres dato
27.08.2016

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2016/6947-433.2
Deres ref.

Åge Rønning
Stasjonssvingen 8
7383 HALTDALEN

Avslag på søknad om å plante edelgran til juletreproduksjon på Prestøya i Gaula i Holtålen kommune

Med bakgrunn i at edelgran kan spres nedover vassdraget og at den da kan påvirke svært trua og sårbar natur langs Gaula, avslås søknaden din om å plante ut 600 edelgranplanter pr år på din eiendom 193/59 i Holtålen kommune.

Årsaken til avslaget er at mye av naturen i og rundt Gaula er endret og at dette både påvirker sjøøret og villaks, og at både planter og insekter langs Gaula forsvinner.

Elvesandjeger er en bille som lever på sandører langs Gaula og som holder på å forsvinne fra Gaula og dermed fra Midt-Norge blant annet på grunn av at det er spredt fremmede arter langs elva. For å ta vare på naturen i og rundt Gaula så må fremmede planter fjernes. I tillegg må vi hindre enda mer spredning av fremmede arter, redusere inngrep i og langs elva og ta vare på mest mulig av den naturlige løvskogen langs elva. Vi mener at en mulig spredning av edelgran i verste fall kan ødelegge enda mer av naturen langs Gaula. Søknaden din avslås derfor fordi området som skal plantes ligger på en øy ute i Gaula. Når en slik produksjon ligger for nærme Gaula, så kan det ikke utelukkes at edelgran kan spres nedover vassdraget og av den grunn avslår vi søknaden. Hvis du finner alternative områder å plante juletrær på, så kan du søke oss på nytt.

Avslaget er gitt med bakgrunn i forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål som er fastsatt med hjemmel i naturmangfoldloven og med bakgrunn i naturmangfoldlovens generelle bestemmelser.

Under har vi skrevet en mer grundig begrunnelse for avslaget.

Du kan klage på vedtaket og sender i så fall klagen til oss i løpet av 3 uker.

Søknaden

Du har søkt om tillatelse til å plante ut 600 edelgranplanter pr år på ett felt på eiendom nummer 193/59 i Holtålen kommune til juletreproduksjon. Omsøkte felt ligger på en øy, Prestøya som ligger ute i Gaula. Skogen på øya er hogd.

Kart over Prestøya. Kilde: Naturbase.

Vi har snakket med deg på telefonen og hørt om du kan plante juletrær på andre steder på eiendommen din.

Naturmangfoldloven § 7, prinsipper for offentlig beslutningstaking §§ 8 til 12

Kunnskapsgrunnlaget (§8)

Edelgran kan spre seg og endre naturen

Edelgran har høy risiko i Norsk svarteliste 2012. Det vil si at den kan spre seg i naturen og påvirke naturmangfoldet, særlig i løvskog og i områder med milde temperaturer.

Gaula er et nasjonalt laksevassdrag og naturen langs Gaula er særegen, verdifull og sårbar

Gaula er et nasjonalt laksevassdrag. Gaula har derfor en spesiell beskyttelse gjennom lakseloven og føringene for nasjonale laksevassdrag (St. prp. 32, 2006-7). Gaula er i tillegg et verna vassdrag.

Gaulavassdraget har vært et av Norges og verdens beste laksevassdrag

Gaula har ligget på topp tre i Norge både for fangst av laks og sjørørret. Merking av laks i Trondheimsfjorden viser at mellom 20000 og 130000 laks går inn til elver i Trondheimsfjorden hvert år. 30-45 prosent av laksen går opp i Gaula.

Gaula er det viktigste vassdraget for virvelløse dyr knyttet til elvebredder i Norge

Billen elvesandjeger, stor elvebreddedderkopp og over 90 andre trua insekter lever på grus og sandbanker langs Gaula. Dette er natur som er helt avhengig av at Gaula er som den alltid har vært, dvs en elv som har flom om våren og som frakter med seg stein og grus og setter igjen dette i svinger. Disse insektene lever ofte i flomløp, dvs arealer på sidene av selve hovedløpet som fylles med vann under flom. Både sandbankene og flomløpene må årlig oversvømmes av flom for at de ikke skal gro igjen og for disse insektene skal kunne leve der. Et slikt intakt elvesystem, der elva utsettes for flom, der vannet frakter med seg grus og sand og der elva kan ta nye løp ved flom, begynner å bli mangelvare verden over, også i Sør-Trøndelag. Årsaken er kraftutbygging, veibygging, fyllinger, flomsikringer, oppdyrking til jordbruk og uttak av sand og grus.

Sjeldne planter vokser på grus og sandører langs Gaula

Hvis det får vokse naturlig vegetasjon på elveørene i og langs Gaula så er det ofte artsrik vegetasjon med flere sjeldne planter der. Den nær trua planten

klåved og en del fjellplanter som den trua kvitstarr, den nær trua fjellnøkleblom og tussemosen vokser ofte på slike steder. Mye av den klåveden som finnes i Norge vokser her. Mandelpil er også en trua planteart som det vokser en del av langs Gaula.

Gråorskogen viktig leveområde for mange dyr og planter!

Kantskog med gråor, hegg og ulike pil- og vierarter er svært produktive skogområder. Luftfuktigheten i gråor- heggeskog er ofte høy og flere sjeldne og trua lav, moser, planter, sopp og fugler finnes her. For eksempel så trives dvergspetten best i slik skog. Det er et stort mangfold av insekter og smådyr i jord, kvist og planter som samler seg opp etter små og store flommer. I tillegg er det svært mange individer av hver art. Skogen langs bekker og elver er viktige leveområder og vandringsveier for småvilt og hjortevilt. I gråorskogen kan det være opptil fire tusen par med spurvefugl per kvadratkilometer. Det er like stor tetthet som i tropisk skog!

I denne skogen langs Gaula finnes det også en annen sterkt trua naturtype: kroksjøer, flomløp og meandrerende elvestrekninger. Kroksjøer har mange arter og mange individer av hver art og spiller en vesentlig rolle for å ta av for store vannmengder ved flom.

Gråorskogen langs Gaula er viktig for villaks og sjørret

Gråorskogen som vokser langs elvekanten gir skygge for sola på varme sommerdager. For høy vanntemperatur er negativt for vekst, utvikling og overlevelse for larver og yngel av fisk. Røtter og nedfallstre i vannet danner gode skjul- og oppvekstområder for fiskeyngel. Løv og kvist gir næring til bunndyr. Fra vegetasjonen faller insekter ned i vannet og blir til mat for fisken. Fiskeyngel kan få så mye som 70 prosent av all næring fra naturlig vegetasjon rundt elva.

Føre-var-prinsippet (§9)

Hvis vi ikke har nok kunnskap om hvilke virkninger tiltaket kan ha for natur og miljø bør vi være føre-var og unngå å skade naturen. Edelgran er ikke en fremmed art som til nå har vært noe stort problem i Sør-Trøndelag og vi har derfor lite erfaringer med hvordan denne kan påvirke stedegen natur. Det er generelt lite erfaringer med hvordan denne arten sprer seg og vokser langs elver. Virkningen fremmede arter har på stedegen natur kan først være negativ etter mange år som viltvoksende, og det er derfor vanskelig å ha full oversikt over eventuelle negative virkninger for naturen. Virkninger av fremmede arter kan endres over tid. Det er derfor viktig å være føre-var i forhold til bruk av utenlandske treslag, i dette tilfellet edelgran, selv om vi ikke har mange eksempler på at edelgran utgjør noen stor trussel for naturen i Sør-Trøndelag.

Samla belastning (§ 10)

Sjørretten i Gaula er trua og det står ikke så bra til med villaksen heller

Den dårlige tilstanden til sjørretten skyldes hovedsakelig dårlige forhold i sidevassdragene til Gaula på grunn av grusuttak, kanalisering, bekkelukking, utfylling, nydyrking og fjerning av kantvegetasjon. Flom og stor nok vannføring gjennom året er generelt viktig for livet i og ved elver og særlig for sjørret og villaks. Normal vannføring med flom i ulike deler av året renser elvebunnen og frakter med seg sand og grus. Denne naturlige dynamikken i elva skaper gode gyteplasser og gode oppvekstplasser for villaks og sjørret. Vannmengde påvirker også temperaturen i elva som igjen påvirker om og når laksen går opp i

elvene. Når elver rettes ut og arealene rundt selve elveløpet snevres inn blir elvestrekningene kortere. Areal med egne leveområder for fisk og annet liv i elva reduseres og villaks og sjørret mister mange av sine oppvekstområder og gyteplasser. Gaula har store arealer med jordbruk helt ned til elvestrengen og nye veier og industriområder setter enda mer press på de få restarealene av elveører og naturlig skog som er igjen langs Gaula. Ulike inngrep som vannrør under veier, dammer og terskler gjør flere steder at fisken ikke klarer å passere hindringen. Flere av villaksens og sjørretens tidligere gyte- og leveområder blir derfor utilgjengelige. Uttak av masse i Gaula har senket elva med hele to meter. Et slikt uttak av stein og grus kan fjerne viktige gyte- og oppvekstområder for villaks og en senket elvebunn kan på sikt gi en bunn med leire istedenfor stein, grus og sand som på sikt kan gi enda mindre egne gyte- og oppvekstområder for fisken. Den totale belastningen for villaks og sjørret i Gaula er derfor stor.

Økosystemet Gaula trues av fremmede arter

Det er flere plantearter som har forvillet seg fra hager og veiskråninger og som nå vokser på elvebreddene langs Gaula. Dette gjelder særlig hagelupin. Denne planten er mange steder i ferd med å fortrenge de plantene som naturlig vokser langs Gaula. Hagelupin tar opp nitrogen som den tilfører jorda og sanda der den vokser og de plantene som vanligvis vokser på elvebreddene våre vil etter hvert ikke kunne vokse der, fordi jorda har for mye nitrogen. Lupinene gjør også at leveområdene for de sterkt trua insektartene som lever langs Gaula, Som billen elvesandjeger og stor elvebrededderkopp, forsvinner fordi sand- og silt-områdene gror igjen. De få kroksjøer og flomløp som er igjen langs Gaula påvirkes også i stor grad av lupiner ved at lupinene framskynder gjengroingen. Langs store strekninger av Gaula endres økosystemene på grunn av store mengder lupiner og på grunn av for få sideløp og for lite vanngjennomstrømming av mange områder.

Den prioriterte arten elvesandjeger holder på å forsvinne fra Gaula

Fra å finnes i over sju ulike leveområder langs Gaula, så finnes den sterkt trua billen elvesandjeger nå bare i to områder. Dette er områder der det er luket for lupiner og der gråorskogen får vokse naturlig og der det fremdeles finnes et intakt flomløp som ikke er bygd ned, stengt av eller dyrket opp. Det er svært viktig for elvesandjegerens overlevelse i Midt-Norge at vi klarer å hindre at fremmede arter gjør at sand- og siltbankene langs Gaula gror igjen. Det brukes årlig midler fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag slik at kommuner og grunneiere kan fjerne lupiner. Dette arbeidet hjelper, og elvesandjegeren har kommet sterkt tilbake til de områdene som blir ryddet. Dette er imidlertid en vanskelig kamp fordi det finnes så enormt mye lupiner langs Gaula og det kommer stadig nye frø. Belastningen som økosystemet Gaula har fra fremmede arter er allerede alt for høy.

Kostnader dekkes av tiltakshaver (§ 11)

Det er den som eventuelt får en tillatelse til å plante trær som skal dekke kostnadene ved å hindre og begrense de skadene på naturen som skogproduksjon gir. For å hindre spredning skal den som eventuelt får tillatelse sjekke om trærne sprer seg, fjerne de trær som sprer seg utenfor plantefeltet og eventuelle andre tiltak.

Miljøforsvarlige teknikker og drift (§ 12)

Det er viktig at en eventuell drift av planting gjennomføres slik at naturen rundt ikke skades unødvendig og vi ber deg om å ta nødvendige hensyn. Vi vil opplyse deg om at kantskog med stedegne arter langs vassdrag (bekker, elver

og vann) ikke kan hogges uten tillatelse fra Fylkesmannen. Det er også føringer for grøfting, jorderosjon og kjøreskader i terreng ved skogsdrift som du bør sette deg inn i.

Fylkesmannens vurderinger og vedtak

Oppsummering naturmangfoldlovens § 8-12:

Den samla belastningen for økosystemene i og ved Gaula er svært stor. Viktige tiltak for å ta vare på økosystemet Gaula er å fjerne og hindre ytterligere spredning av fremmede arter, stoppe inngrep i elva, særlig i flomløp, på øyer og elveører, og å ta vare på mest mulig av den naturlige løvskogen langs elva. Trøndelag og særlig Gaula og Orkla er det området i landet med de største forekomstene av gråor-heggeskog som vokser langs elver. Denne skogen, som kalles flommarkskog, er en trua landskapstype og har store verdier både knyttet til livet i selve elva, til planter som lever her og ikke minst til insekter som lever på elvebredden. Vi har et regionalt og delvis nasjonalt ansvar å ta vare på gråorskogen langs Gaula og vi har et klart nasjonalt ansvar for å ta vare på elveører og sandbanker langs Gaula for å ta vare på det unike insektlivet som finnes her og som er sterkt trua. Vi mener at kunnskapen om hvilke naturverdier som kan påvirkes av en planting av edelgran og en eventuell spredning er god. Kunnskapen om hvor sannsynlig det er at en plantet bestand av edelgran i ei øy i Gaula vil spre seg og etablere seg andre steder langs Gaula er imidlertid dårlig. Her mener vi at føre-var prinsippet skal vektlegges fordi økosystemene i og ved Gaula er så presset at de sannsynligvis ikke tåler så mange flere belastninger.

Målet med naturmangfoldloven er at naturen skal tas vare på og brukes på en måte som ikke ødelegger den. Vi mener at en mulig spredning av edelgran kan medvirke til at forvaltningsmålene for naturtyper og arter ikke oppnås hvis edelgran spres til de få sårbare leveområdene til elvesandjeger og til kroksjøer og flomdammer.

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål skal hindre at planting av utenlandske treslag påvirker mangfoldet i naturen negativt

I følge § 7 i forskriften skal vi i vurderingen om det skal gis tillatelse til utsetting vurdere eventuelle uheldige følger for naturmangfoldet vektlegges. Hvis planting gir vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfoldet så kan vi ikke tillate slik planting. Vi mener at planting av edelgran på ei øy i Gaula kan medføre en risiko for at edelgran spres nedover vassdraget, særlig i perioder med flom. På grunn av det viktige mangfoldet langs Gaula og på grunn av stor samla belastning på økosystemene langs Gaula, så mener vi at planting kan gi større negative påvirkninger på naturmangfoldet hvis edelgrana sprer seg og etablerer seg.

Vi minner også om § 11 i vannressursloven som innebærer at langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr. § 3 i forskrift om bærekraftig skogbruk innebærer i tillegg at du som skogbruker skal sørge for at det tas nødvendig hensyn til biologisk mangfold, friluftsliv, landskap og kulturverdier når du gjennomfører skogbrukstiltak. § 5 innebærer at når det hogges i kantsoner mot vann og vassdrag og mellom skog og annen mark, skal kantsonen sin økologiske funksjon tas vare på. Dette innebærer at langs bekker, elver og vann så kan du ikke hogge ned den delen av skogen som står mot vannet. For Gaula sin del, som er ei såpass stor elv, så bør bredden på

kantskogen minimum være ti meter og ofte bredere, for at den økologiske funksjonen som skogen har, skal opprettholdes.

Med bakgrunn i vurderingen ovenfor og at edelgran kan spres nedover vassdraget og at den da kan påvirke svært trua og sårbar natur langs Gaula, avslås din søknad om å plante ut 600 edelgranplanter pr år på din eiendom 193/59 i Holtålen kommune.

Klage

Det kan klages på vedtaket innen 3 uker etter at brevet er mottatt, jf. forvaltningslovens regler. Klagen sendes til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og avgjøres av Miljødirektoratet hvis Fylkesmannen ikke omgjør eget vedtak.

Med hilsen

Stein-Arne Andreassen (e.f.)
miljøverndirektør

Beate Sundgård
rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kopi:

Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Holtålen kommune	Bakkavegen 1	7380	ÅLEN